

**Биоконсервационна стойност на парк “Бедечка”-
град Стара Загора
(Становище)
“Зелени Балкани”- град Стара Загора
съставили: Делян Георгиев Георгиев - биолог
Елена Стоева - еколог**

“Зелени Балкани” извършват биоконсервационна и научна дейност на територията и акваторията на парк “Бедечка” (“Крайречен”) в град Стара Загора от 1992 година. Екип на дружеството съставен от зоолози, еколози, ботаници, хидробиолози, ветеринари, учители и студенти, и ученици природолюбители извършва следните основни дейности:

1. Биомониторинг:
 - орнитомониторинг, методика: маршрутен метод и метод на площадките
 - хидробиологичен мониторинг, методика: ирландски хидробиологичен метод
2. Изследване на биологичното разнообразие
 - безгръбначни, основно сухоземни Gastropoda, методика: пресяване на почвени проби през система от сита и ръчно събиране
 - риби, земноводни и влечуги, методика: събиране със сакове, траншеен метод, събиране с ръце
 - птици, методика: маршрутен метод и метод на площадките, орнитологични мрежи
 - бозайници, методика: капаноленти, траншеен метод, маршрутен метод
3. Опръстеняване на птици съвместно с Българската орнитологическа централа към БАН
4. Посещения на групи от ученици и студенти с образователна цел
5. Засаждане на дървета от автохтонни растителни видове

Подробните резултати на изследванията могат да бъдат предоставени от архива на “Зелени Балкани” и част от тях от катедра Екология и опазване на околната среда при ПУ “Паисий Хилендарски”. Веществен и снимков материал може да бъде предоставен от “Зелени Балкани” и катедрите на Биологически факултет към ПУ по зоология и екология и опазване на околната среда.

БЕЗГРЪБНАЧНИ (IVERTEBRATA)

От безгръбначните животни е установен защитеният с прил.3 към ЗБР вид *Formica rufa*. Видът е включен в червения списък на IUCN.

От сухоземните охлюви Gastropoda са установени 44 вида, което характеризира парка с високо видово богатство- 18,64% от българската малакофауна и 82% от тази на град Стара Загора. Поради уникалния характер на хабитатите единствено в парка се среща характерният за заливните и лонгозни гори по Черноморието и р. Дунав вид *Pseudotrichia rubiginosa*. Балкански ендемити са 6 вида: *Lindholmyola corcyrensis*, *Ceciloides spelaea*, *Argna macrodonta*, *Deroceras sturanyi*, *Tandonia kusceri*, *Limax macedonicus*. В парка се среща и българският ендемит *Bulgarica varnensis*. Установени са три нови за науката видове охлюви: *Vitrea vereae*, *Radomaniola bulgarica* и *Belgrandiella zagoraensis*. Последните два вида се срещат само в няколко малки карстови извора в близост до реката.

ГРЪБНАЧНИ (VERTEBRATA)

За прегледност данните за отделните групи гръбначни животни са представени таблици, като е акцентирано върху природозащитния статус на видовете. Легенда: 1- приложение 3 към чл. 37 на ЗБР; 2- приложение 2 към чл.6 ал. 1 на ЗБР; 3- приложение 4 към чл.41 ал. 1 на ЗБР; 4- видове вписани в Червената книга на България; 5- Red list IUCN; 6- видове включени в Приложение II и Приложение III на Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Берн, 1979г.); 7- видове включени в Директива 92/43 на

Съюза на Европейската икономическа общност за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (21.05.1992г.)- приложение II, IV, V; 8- видове включени в CITES- конвенцията (Вашингтон, 03.03.1973); 9 вида, включени в Конвенцията за опазване на мигриращите видове диви животни (Бон, 23.06.1979); 10- видове включени в Директива 79/409 на Съюза на Европейската икономическа общност за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (02.04.1979г.); 11- европейски статус на застрашеност (според Tucker, Heath, 1994); 12- видове с европейско природозащитно значение (според Tucker, Heath, 1994); 13- видове включени в Конвенцията за влажните зони с международно значение, като местообитания на водолюбивите птици (Рамсар, 02.02.1971).

4 ЧК 5 Red List IUSN 6 BERN 7 DCE 92 8 CITES 9 BONN 10 DCE 79 11 ETS 12 SPEC 13 ramsar

РИБИ (PISCES)

Установени са 9 вида риби, главно със стопанско значение. Един вид е включен в приложение 3 на Бернската конвенция. Важността на рибите в района се определя като висока поради факта, че са важна хранителна база за различни защитени и редки видове влечуги, птици и бозайници. Поради сравнително неголемите размери на река Бедечка рибните и ресурси са силно уязвими. Лимитиращ фактор е и замърсяването на водите в долното и течение. Списък на видовете:

1. *Rutilus rutilus*
2. *Leuciscus cephalus*
3. *Rodeus sericeus*
4. *Gobio gobio*
5. *Barbus cyclolepis*
6. *Carassius auratus*
7. *Cobitis taenia*- включен в прил.3 на Бернската конвенция
8. *Perca fluviatilis*

9. *Lepomis gibbosus*

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ (AMPHIBIA ET REPTILIA)

вид	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Rana ridibunda</i>			+			III							
<i>Rana dalmatina</i>		+				II							
<i>Hyla arborea</i>	+	+				II							
<i>Bufo bufo</i>	+			+	+	III							
<i>Bufo viridis</i>	+					II							
<i>Emys orbicularis</i>	+	+				II							
<i>Podarcis muralis</i>						II							
<i>Podarcis taurica</i>						II							
<i>Lacerta trilineata</i>						II							
<i>Ablepharus pannonicus</i>	+					II							
<i>Coluber jugularis</i>	+					II							
<i>Elaphe longissima</i>	+			+	+	II							
<i>Natrix natrix</i>						III							
<i>Natrix tessellata</i>						II							

Установени са 5 вида земноводни и 9 вида влечуги, което говори за високо видово богатство на сравнително малка територия. В парка не се срещат отровни и опасни за човека видове от херпетофауната. Видовете от сем. Colubridae са главен регулатор на количеството на гризачите.

ПТИЦИ (AVES)

Добавена е допълнителна графа указваща характера на пребиваване (ХП) на видовете в парка- гнездящи (Г), мигриращи (М) и зимуващи (З). Установени са 118 вида птици.

вид	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	ХП
<i>Nycticorax nycticorax</i>	+	+				+		+		+	+	+	+	М
<i>Ixobrychus minutus</i>	+	+				+								М
<i>Milvus migrans</i>	+	+		+		+	+	+		+	+	+		М
<i>Accipiter nisus</i>	+			+		+		+			+			М,З
<i>Pernis apivorus</i>	+	+		+		+		+	+	+	+	+		М
<i>Buteo buteo</i>	+					+								З,М

Falco tinnunculus	+					+								3,M
Coturnix coturnix	+		+			+			+					M,Г
Perdix perdix			+			+								3
Phasianus colchicus			+			+				+	+			3
Tringa ochropus	+					+			+		+			3
Streptopelia turtur			+			+								M,Г
Streptopelia decaocto			+			+								M,3,Г
Columba palumbus			+											3,M
Cuculus canorus	+					+								M,Г
Otus scops	+					+		+			+	+		M,Г
Athene noctua	+					+								3,Г
Apus apus	+					+								M
Alcedo attis	+	+				+			+	+	+			Г,3
Merops apiaster	+	+				+								M
Upupa epops	+					+								M,Г
Jynx torquilla	+					+								M
Picus viridis	+					+								M,Г
Dendrocopus syriacus	+	+				+								M,3,Г
Dendrocopus major	+					+								3,M
Dendrocopus minor	+					++								3,M
Galerida cristata	+					+								Г,3
Alauda arvensis	+					+								Г,3
Hirundo rustica	+					+								M,Г
Hirundo daurica	+					+								M,Г
Delichon urbica	+					+								M
Motacilla flava	+					+								M,Г
Motacilla cinerea	+					+								3,M
Motacilla alba	+					+								M,3,Г
Anthus pratensis	+					+								3,M
Lanius collurio	+					+								M,Г
Lanius minor	+					+				+	+	+		M,Г
Cinclus cinclus	+					+								Г,3
Troglodytes troglodytes	+					+								3,M
Prunella modularis	+					+								3,M
Erithacus megarhynchos	+					+								Г,M
Erithacus rubecula	+					+								3,M
Phoenichurus ochrurus	+					+								M
Phoenichurus phoenichurus	+					+			+		+	+		M
Oenanthe oenanthe	+					+								M
Turdus merula	+					+								Г,3
Turdus pilaris	+					+								3
Turdus iliacus	+					+								3
Turdus philomelos	+					+								3,M
Turdus viscivorus	+					+								3
Hippolais sp.	+					+								M
Acrocephalus palustris	+					+								M,Г
Acrocephalus scirpaceus	+					+								M
Acrocephalus arundinaceus	+					+								M,Г
Acrocephalus schoenabenus	+					+								M
Sylvia borin	+					+			+		+	+		M,Г
Sylvia atricapilla	+					+								M,Г
Sylvia communis	+					+								M,Г
Saxicola rubetra	+					+								M
Phylloscopus trochilus	+					+								M,Г
Phylloscopus collybitus	+					+								M

<i>Columba livia</i>		+												
<i>Sylvia nisoria</i>	+													М,Г
<i>Aegithalos caudatus</i>	+													
<i>Pirrhula pirrhula</i>	+													3
<i>Emberiza melanocephala</i>	+					+					+	+		
<i>Ficedula albicollis</i>	+													

БОЗАЙНИЦИ (MAMMALIA)

От установените видове бозайници, парка е от особено значение за видрата. На територията му обитава 1 женски екземпляр от този вид, който е обект на нашите изследвания. Размножаването му е успешно и ежегодно се раждат малки. Видрата е изключително застрашен вид в Европа, символ е на Бернската конвенция.

вид	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Neomys fodiens</i>						III							
<i>Crocidura leucodon</i>						III							
<i>Crocidura suaveolens</i>						III							
<i>Talpa europaea</i>													
<i>Erinaceus concolor</i>	+												
<i>Lutra lutra</i>	+	+		+		II	II,IV	I					
<i>Mustela putorius</i>			+										
<i>Mustela nivalis</i>	+					III							
<i>Martes foina</i>						III							
<i>Felis silvestris</i>			+			II							
<i>Spermophilus citellus</i>		+				II							
<i>Sciurus vulgaris</i>						III							
<i>Microtus arvalis</i>													
<i>Mus musculus</i>													
<i>Rattus norvegicus</i>													
<i>Nannospalax leucodon</i>													

Река Бедечка и парка около нея са местообитание и на защитени видове прилепи, от приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие. Паркът и реката се използва от прилепите като хранително местообитание, летателен коридор, предоставят места за пиене на вода или убежища за следните видове:

ВИД	ЗБР	БЕРН	БОН	EURO BATS	92/43 ЕЕС	IUCN 2007	Червена книга на РБ
Сив дългоух прилеп <i>Plecotus austriacus</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Ръждив вечерник <i>Nyctalus noctula</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Малък вечерник <i>Nyctalus leisleri</i>	3	II	II	+	4	LR	уязвим
Кафяво прилепче <i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	II	II	+	4	LC	слабо засегнат
Малко кафяво прилепче <i>Pipistrellus pygmaeus</i>	3	II	II	+	4		
Натузиово прилепче <i>Pipistrellus nathusii</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Средиземноморско прилепче <i>Pipistrellus kuhlii</i>	3	II	II	+	4	LC	
Савиево прилепче <i>Hypsugo savii</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Полунощен прилеп <i>Eptesicus serotinus</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Двуцветен прилеп <i>Vespertilio murinus</i>	3	II	II	+	4	LR	слабо засегнат
Булдогов прилеп <i>Tadarida teniotis</i>	3	II	II	+	4	LR	недостатъчно данни

РАСТЕНИЯ (PLANTA)

Растителността в парка е основен фактор за създаване облика на ландшафта, обособяване на специфичен микроклимат и специфика на биоценозите.

На територията на парка се намира защитено вековно дърво Стария Чинар (Глава 5 от ЗБР).

От защитените видове (прил. 3 на ЗБР) е установен *Capsella thrasica*, който е и ендемит. Предстои проучване на видовете с висок природозащитен статус в парка.

Множество лечебни и хранителни видове могат да се използват от посетителите на парка:

1. <i>Taraxacum spp.</i>	24. <i>Agrimonia</i>
2. <i>Urtica dioica</i>	<i>eupatoria</i>
3. <i>Mentha spp.</i>	25. <i>Matricaria</i>
4. <i>Thimus spp.</i>	<i>chamomilla</i>
5. <i>Hipericum</i>	26. <i>Tilia argentea</i>
<i>perfoliatum</i>	27. <i>Melissa</i>
6. <i>Cerassus sativa</i>	<i>officinalis</i>
7. <i>Prunus cerasifera</i>	28. <i>Verbascum sp.</i>
8. <i>Plantago major</i>	29. <i>Arctostaphylos</i>
9. <i>P. lanceolata</i>	<i>sp.</i>
10. <i>Juglans regia</i>	30. <i>Capsella bursa-</i>
11. <i>Amygdalus spp.</i>	<i>pastoris</i>
12. <i>Malus spp.</i>	31. <i>Polygonum</i>
13. <i>Pyrus spp.</i>	<i>aviculare</i>
14. <i>Geum spp.</i>	32. <i>Iris sp.</i>
15. <i>Pimpinella</i>	33. <i>Tossilago farfara</i>
<i>anisum</i>	34. <i>Origanum</i>
16. <i>Pinus silvestris</i>	<i>vulgare</i>
17. <i>Viscum album</i>	35. <i>Cichorium intibus</i>
18. <i>Achillea</i>	36. <i>Humulus lupulus</i>
<i>millefolium</i>	37. <i>Equisetum</i>
19. <i>Betula alba</i>	<i>arvense</i>
20. <i>Veronica</i>	38. <i>Crataegus</i>
<i>officinalis</i>	<i>monogyna</i>
21. <i>Fragaria vesca</i>	39. <i>Sambucus nigra</i>
22. <i>Chelidonium</i>	40. <i>Sambucus alba</i>
<i>majus</i>	41. <i>Rosa canina</i>
23. <i>Arum maculatum</i>	42. <i>Rubus idaeus</i>

ЦЯЛОСТНА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ЕКОСИСТЕМИТЕ В ПАРКА

Специфичния комплекс от влажни и заливни горски участъци по поречието на река Бедечка е уникален за

района на град Стара Загора и Старозагорска община. Този тип местообитания са включени в приложение 1 към чл.6, ал. 1, т.1 на ЗБР и са приоритетни за опазване. Откритите терени в околностите на реката, заети от ксеротермни тревисти видове в комбинация с декоративни храсти и дървета играят роля на буферна зона и предпазват крайречната екосистема от силен антропогенен натиск. Течението на реката в комбинация с Казанлъшкия проход е важен и единствен в района миграционен път за птиците при преминаване на планинската верига на Сърнена средна гора. Фауната и флората в парка са най-богати в сравнение с тези на другите паркове в град Стара Загора. Установени са 44 вида сухоземни гастроподи, множество насекоми от които защитеният вид *Formica rufa*, 9 вида риби, 5 вида земноводни, 9 вида влечуги, 107 вида птици, 17 вида бозайници, множество хигрофитни, лечебни, хранителни и декоративни растителни видове. Общо са установени 6 балкански ендемични вида, 1 български ендемичен вид, 1 вероятно нов за науката вид и нов за фауната на Европа, 110 размножаващи се в парка, зимуващи или мигриращи през него животински видове. На територията на парка се намира вековното дърво Стария Чинар.

ПРЕПОРЪКИ

Поради уникалния за района характер на екосистемата и местообитанията и, както и наличието на голямо количество редки, ендемични и защитени животински и растителни видове на територията и акваторията на парк “Бедечка” ние считаме, че парка трябва да бъде съхранен във вида в който се намира в настоящия момент, като всяка намеса увреждаща комплекса от живи организми и нежива природа би била противозаконна. Съгласно Българското природозащитно законодателство и проведените от нас дългогодишни изследвания ние считаме, че за правилното управление на парк “Бедечка” са нужни следните действия и мерки:

1. Забрана за строеж на всякакъв вид сгради и съоръжения по смисъла на Закона за опазване на околната среда в парка
2. Забрана за култивиране на земи на територията на парка
3. Забрана за променяне и коригиране на коритото на река Бедечка на територията на парка
4. Съхраняване на естествено възникналия храстов подлес явяващ се основен фактор за гнезденето на пойни птици в парка
5. Залесяване на обезлесените от незаконни сечи участъци с автохтонни растителни видове
6. Да се извърши възстановителна дейност във връзка с опазването на вековното дърво Стария Чинар
7. Засилен контрол относно: браконьерството и в частност убиването на птици с въздушна пушка, миенето на автомобили в реката, незаконната сеч
8. Забрана на риболова
9. Забрана на пашата на домашни животни
10. Забрана за палене на огън
11. Поставяне на табели указващи позволените и непозволените дейности в парка
12. Посещения на деца и др. с учебна цел
13. Поставяне на хранилки и къщички за птици
14. Обособяване на естествено развиващи се в процеса на сукцесията участъци от парка: 2 или 3 разлива със заливна гора
15. Целогодишен биомониторинг.

Съставители:.....

(д-р Дилян Георгиев – ПУ Пайсий Хилендарски,
Елена Стоева – Зелени Балкани)

Председател на УС:.....